

з недобросовісною конкуренцією; жорсткі репресивні заходи по відношенню до корумпованих і кримінальних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карта: процент теневої економіки в країнах світу. URL: <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/karta-procent-tenevoj-ekonomiki-v-stranah-mira-453/>.

2. Schneider F. The size and development of the shadow economies of Ukraine and six other eastern countries over the period of 1999 – 2015. *«Економіка розвитку» (Economics of Development)*, 2016. № 2 (78). Р. 12–20.

3. Бузов В.Ю. Основы предпринимательства: учебное пособие. Чита: ВШЭУиП ЗГУ, 2013. 441 с.

4. Колот В. М., Репіна І. М., Щербина О. В. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: навч. посібник. 3-тє вид. Київ : КНЕУ, 2010. 444 с.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РИЗИК» ПІДПРИЄМСТВА

Горячий Юрій,

магістр; к.е.н., доц. Україна, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, фінансовий менеджмент
losdegiganto@gmail.com

Андрійченко Жанна,

к.е.н., доц. Україна, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, фінансовий менеджмент
Zhanna.Andriichenko@hneu.net

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні положення сутності поняття «фінансовий ризик» підприємства та розроблено практичні рекомендації щодо мінімізації рівня фінансового ризику на підприємстві.

Abstract. The article analyzes the theoretical principles of the concept of «financial risk» of the enterprise and develops practical recommendations for minimizing the level of financial risk in the enterprise.

Ключові слова: ризик, фінансовий ризик, фінансовий ризик підприємства.

Швидка мінливість економічної ситуації і кон'юнктури фінансового ринку впливає на розвиток економіки України таким чином, що діяльність підприємств тісно пов'язана з різноманітними фінансовими ризиками. Вони, в свою чергу, зумовлені як внутрішніми умовами функціонування підприємств, так і зовнішнім середовищем, яке в сучасних умовах є досить непередбачуваним. Керівник підприємства мусить приймати найважливіші рішення, спираючись на те, який рівень економічних ризиків прийнятний для підприємства, як можна знизити дію ризиків, можливі втрати, неприпустимі для підприємства. Ймовірний характер економічних рішень, що приймаються в умовах ризикових ринкових відносин, може бути виявлений лише за допомогою конкретних методів аналізу ризиків та їх впливу на діяльність підприємства. Саме тому питання аналізу та оцінки фінансових ризиків набуває останніми роками дедалі більшої актуальності.

Оскільки на сьогодні фінансові ризики підприємств є найбільш загрозливими і руйнівними, то це обумовлює необхідність їх подальшого наукового дослідження, вивчення питань сутності, видів фінансових ризиків та методів управління ними. Вагомий внесок у структурний аналіз проблем управління фінансовими ризиками підприємства зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як І.О. Бланк [2], В. Г. Бабенко [3], В. В. Вітлінський [1], І.Т. Балабанов [4], Н. М. Внукова [7], В. І. Грушко [5], В. М. Шелудько [8], Т.А. Говорушко [6]. Але мінливість умов економічного середовища потребує подальшого дослідження цієї проблеми.

Незважаючи на постійні наукові дослідження дане питання потребує подальшого удосконалення, оскільки в умовах фінансово-економічної кризи потрібно подальше дослідження проблеми пошуку оптимальних шляхів аналізу та оцінки фінансових ризиків та найефективніших методів щодо їх мінімізації.

Метою роботи є розвиток теоретичних положень питань сутності поняття «фінансового ризику» та розробка практичних рекомендацій щодо мінімізації рівня фінансового ризику на підприємстві.

Автори В. І. Грушко, І. Т. Балабанов визначають фінансовий ризик як ймовірність отримати втрати. А. І. Бланк та Н. М. Внукова розглядають фінансові ризики з погляду банкрутства або лише з по-

гляду здійснення фінансових операцій підприємства. Підхід Вітлінського В.В. чітко окреслює причини появи даних ризиків (природні, людські, економічні фактори) [1].

Основними перевагами трактувань даної економічної категорії, серед досліджених підходів є врахування наступних аспектів:

- ознак фінансових ризиків підприємств;
- сфери виникнення фінансових ризиків підприємства;
- зовнішніх фінансових відносин підприємства.

Більшість наведених визначень стверджують, що фінансовий ризик призводить до негативних наслідків. Однак фінансовий ризик дає змогу отримати й додаткові позитивні результати, як свідчать такі вчені, як І. Т. Балабанов, Ю. Ю. Кінев та С. Філін. Та більшою загрозою для діяльності підприємства є саме негативні наслідки ризики. Тому при аналізі та оцінці фінансового ризику підприємства слід звертати увагу на наслідки, які несприятливо впливають на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Для більш точного аналізу та оцінки фінансових ризиків підприємства необхідно визначити причину їх виникнення. Причини виникнення фінансових ризиків різноманітні й можуть виникати спонтанно в процесі діяльності підприємства та поділяють на зовнішні та внутрішні.

До основних зовнішніх причин формування фінансових ризиків можна віднести такі: слабка і нестабільна економіка країни; економічна криза; інфляція; неефективне державне регулювання банківської облікової ставки; підвищення рівня конкурентної боротьби; зниження цін на світовому ринку; політичні чинники тощо.

Усі ці причини мають зовнішнє, щодо підприємства, походження і тому, їх підприємство контролювати не може. До внутрішніх причин формування фінансових ризиків можна віднести: підвищення витрат на підприємстві, незадовільну фінансову політику підприємства, неефективне управління витратами, доходами і фінансовими результатами.

Необхідно зазначити, що зовнішні фінансові ризики можуть бути зумовлені загальноекономічними та ринковими чинниками. До загальноекономічних чинників треба віднести: загальний спад об-

сягів виробництва в країні, збільшення рівня інфляції, уповільнення платіжного обігу, недосконалість і нестабільність податкового законодавства, зменшення рівня реальних доходів і купівельної спроможності населення тощо.

Серед ринкових чинників ризику можна виділити: зменшення обсягу внутрішнього ринку, падіння ринкового попиту, збільшення пропозиції товарів-субститутів, нестабільність фінансового і валютного ринків, недостатня ліквідність фондового ринку. Внутрішні фінансові ризики підприємства залежать від впливу виробничо-комерційних, інвестиційних і фінансових чинників

Основним недоліком підходів до тлумачення поняття «фінансові ризики підприємства» є неврахування позитивних наслідків ризику.

Проаналізувавши підходи до визначення поняття, можна визначити фінансові ризики підприємства як ймовірність отримання певного результату що приведе до позитивного наслідку чи невідзначених втрат вартісного характеру внаслідок дії сприятливих/несприятливих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища під час здійснення господарської діяльності.

Фінансові ризики відіграють найбільшу роль у загальному портфелі ризиків підприємства. Вони становлять найбільшу частину сукупних господарських ризиків підприємства і впливають на різні аспекти господарської діяльності підприємства. Зростання ступеня впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності підприємства пов'язано із швидкою зміною економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширення сфери фінансових відносин, появою нових фінансових технологій та інструментів.

Особливістю фінансового ризику є те, що він неодмінно впливає на рух фінансових потоків та зміну структури фінансових активів підприємства. Тобто в результаті виникнення будь-якого виду економічного ризику неминуче призведе до появи фінансових ризиків.

До того ж застосування будь-якого методу мінімізації економічного ризику змінює рівень та структуру фінансових ризиків діяльності підприємства. Іншою важливою особливістю фінансового ризику є те, що він виникає на усіх без винятку етапах виробничо-господарської діяльності підприємства. Прояви такого ризику є аб-

солотно різними – починаючи із відсоткового при кредитуванні діяльності підприємства, закінчуючи ризиком платоспроможності при збуті продукції.

Отже, фінансовий ризик є одним з найважливіших видів ризиків, з якими пов'язана діяльність підприємств в умовах ринкової економіки. Він характеризується невизначеністю щодо здійснення тієї чи іншої фінансової операції в майбутньому, непередбачуваністю та випадковістю. Можливі як позитивні, так і негативні наслідки ризику.

Для ефективного аналізу та оцінки фінансових ризиків необхідно спиратися на наукові розробки, вміло комбінувати відомі методи і застосовувати їх у щоденній роботі. Також необхідно визначити особливості використання методів на конкретному підприємстві.

Головне, щоб система аналізу та оцінки фінансових ризиків підприємства була простою, прозорою, практичною і відповідала стратегічним цілям підприємства.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у розробці практичних рекомендацій щодо оцінки та мінімізації фінансових ризиків підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітлінський, В.В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ: КНЕУ, 2004. 559 с.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. 2-е изд., перераб. и доп. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 656 с.
3. Бабенко В. Г. Страхування фінансових ризиків як механізм надання гарантій суб'єктам підприємницької діяльності. Суми : Вид-во Укр. акад. банк. справи Нац. банку України, 2013. 21 с.
4. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент. Москва : Финансы и статистика, 2015. 192 с
5. Грушко В.І., Пилипченко О. І. , Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. для самост. роботи студ. Київ : КРОК, 2000. 121 с
6. Говорушко Т. А. Страхіві послуги : навч. посібн.. Київ : Центр навч. літ-ри, 2016. 400 с.
7. Внукова Н. М., Успенко В. І., Временко Л. В. Страхування: теорія та практика : навч.-метод. посібн. Харків : Вид-во «Бурун Книга», 2004. 378 с.
8. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2013. 535 с

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ТА ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МАТЕРІАЛЬНОГО БЛАГА

Єфімов Олександр,

*Україна, доцент кафедри цивільного та трудового права
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана, цивільне право, фінансове право
oleksandr.yefimov@yefimov-partners.com*

Анотація. Стаття посвячена дослідженню блага як об'єкта громадянських, трудових і податкових правовідносин. В ній виявлені умови віднесення об'єкта вказаних відносин до категорії «благо», що дозволяють виявити благо як об'єкт оподаткування податком на доходи фізичних осіб. На основі цього пропонується доповнити Податковий кодекс нормою, направленою на гармонізацію громадянського, трудового і податкового законодавства.

Annotation. The article is devoted to the study of the benefit as an object of civil, labor and tax legal relations. It identifies the conditions for classifying the object of these relations as «benefit», which allows to identify the benefit as an object of taxation by the tax on personal income. On the basis of this, it is proposed to supplement the Tax Code with a norm aimed at harmonizing civil, labor and tax legislation.

Ключові слова: блага, матеріальні потреби, мотивація, нематеріальні потреби, об'єкти цивільних правовідносин,

Введення. Одним із елементів цивільних правовідносин є їх об'єкт, тобто те, стосовно чого цивільні правовідносини виникають та існують. В сучасній цивілістичній літературі є чимало напрямків, за якими вивчаються ті чи інші об'єкти цивільних правовідносин. Враховуючи їх різноманітність, це й зрозуміло, адже цього вимагає різний правовий режим окремих груп цих об'єктів. Над цим працювали Г.Г. Харченко, С.В. Кривобок, Ю. Є. Ходико, О.В. Даниленко, А.С. Савченко та інші стосовно таких об'єктів, як речі, майно, самочинне та незавершене будівництво, гроші тощо. Є й більш узагальнені наукові праці, в яких досліджуються об'єкти цивільних прав та